

آیین «مهر» آمیز میلاد پیامبر آشتی

امیرحسین ایزدی

ایران زمین، سرزمین تنوع هاست. تکه ای از تنش، گاه سپید پوش برف است و تکه ای دیگر سوزان در آفتاب شرقی اش. اقوام چندگانه اش واژه آب را با نام‌هایی مختلف می‌خوانند و تن پوششان بنا به اقلیم فرق می‌کند. شهرهایش، در آیین‌های متفاوتی آیین بسته می‌شوند. آیین‌های متفاوتی که زاده مذاهب گوناگونند. ایران همواره مأمّن اقوامی با باورهای مختلف بوده است. از این میان اما ارامنه با قدمتی در خور توجه، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند.

در میان آیین و مراسم این قوم کهن "کریسمس" به عنوان مهم‌ترین عید مذهبی شایان نگاهی جستجوگرانه است.

"کریسمس"، جشنی که هر ساله نوید سال نومی میلادی را به جهانیان می‌دهد در طول تاریخ خود دگرگونی‌های بسیاری را از سر گذرانده است. آنگونه که از تاریخ بر می‌آید، کریسمس در قرن چهارم میلادی که امپراطوری روم -بیزانس- بطور رسمی آیین مسیحیت را پذیرفت، در دنیای غرب رایج شد.

در نگاه مورخان، این آیین اگر چه متعلق به جهان مسیحیت است، اما در اصل از ایران باستان و آیین "مهر" (میترائیسم) به وام گرفته شده و به همین دلیل، با ماه دی و شب یلدا ایرانی همزادی و اشتراکات فراوانی دارد. با وجود اختلاف نظر بزرگان عالم مسیحیت بر سر سالروز ولادت حضرت عیسی (ع) -شاخه‌های مختلف مسیحیت اعم از ارتودوکس، کاتولیک و پروتستان، مبنای متفاوتی، برای سالروز تولد مسیح (ع) تعیین کرده‌اند- تمامی روایات به سالروز تولد "مهر" (میترا) -خدای پاکی در ایران باستان - نزدیک‌اند.

به بیانی دیگر در اعصار کهن بیست و پنجم دسامبر همواره به عنوان سالروز میلاد میترا با شکوه کم سابقه ای بزرگ داشته می‌شده است. در این مراسم موبدان آتش می‌افروختند و مردمان در میلاد "میترا" خدای نور و خورشید که اصالتی شرقی داشته، به شادی می‌پرداختند.

پس از ظهور مسیحیت میترائیسم همچنان رواج داشت و حتی تا حدودی وارد مسیحیت شد.

انتخاب بیست و پنجم دسامبر به عنوان مبنای تاریخی تولد عیسی مسیح خود مؤید نفوذ میترائیسم در مسیحیت بوده است. آگاهی از این مطلب که محل کنونی واتیکان، روزگاری معبد بزرگ میترايي بوده، بر این ادعا صحنه می‌گذارد.

مسیحیان به این منظور و در ظاهر، روز تولد عیسی را در ۲۵ دسامبر جشن می‌گرفتند تا مردم به جای میترا برای مسیح جشن بگیرند.

در سال ۴۵۱ میلادی، کنگره مشهور "کالکدون" آغاز به کار کرد. در این کنگره جهانی تاریخ تولد مسیح به طور رسمی ۲۵ دسامبر معرفی شد و از آن پس پرستش میترا رفته رفته رو به فراموشی گذاشت.

در برخی از مراکز شرق ششم ژانویه تاریخ غسل تعمید عیسی مسیح - سالروز میلاد پیامبر آشتی، شناخته شده است. از این رو کلیساهای ارمنی این تاریخ را مبنای کریسمس می‌دانند. اختلاف میان ارمنیان و سایر مسیحیان در رابطه با تاریخ تولد مسیح، یک اختلاف مذهبی نبوده و زائیده یک مجهول تاریخی است.

تزئین کاج، تنها رسم به جای مانده

در کتاب "ادبیات شفا هی" واهان وارتابد میناسیان (جلد دوم) می‌خوانیم که مراسم بزرگداشت کریسمس ارمنی اسم‌های مختلفی اجرا می‌شد که از آن همه امروز شاید تنها تزئین درخت کاج باقی مانده باشد.

توجه به درخت، سنتی بس کهن در میان تمامی اقوام بوده است. اما به روایتی درخت کاج را نخستین بار به سال ۱۶۰۵ در آلمان به صورت امروزی تزئین کردند و باز به موجب همان روایت "مارتین لوتر" عادت داشته که در شب تولد حضرت مسیح، شاخه‌های درختان کاج به خانه ببرد و برای شادمانی کودکان، آنها را تزئین کنند، همین عادت بعدها به صورت یک رسم و آیین عمومی در آمد و در ۱۸۴۰ میلادی مراسم آرایش درخت کاج به انگلستان و از آنجا به آمریکا راه یافت.

«سانتا کلوز» مظهر هدایای پنهانی

از رسوم دیگر سال نومی مسیحی "بابا گا قاند"، "بابا زمستان" و یا همان "بابا نوئل" است.

استفاده از نقاب درعید "باری گندان" (Barigendan) مرسوم بوده ولی عید مزبور به کودکان اختصاص نداشته و حال آنکه "بابا نوئل" متعلق به کودکان بوده و برای شادمانی آنان ظاهر می‌شود. اصطلاح نوئل در زبا نهایی اروپایی به معنی تولد بکار می‌رود. البته معانی دیگری مانند پدر یا مرد نیکوکار نیز از آن استنباط می‌شود. برخی نیز آن را به "سان نیکلا" نسبت می‌دهند. برخی از محققان اصل بابا نوئل را به آلمان نسبت داده‌اند و آن را "سانتا کلوز" می‌خوانند. داستان "سانتا کلوز" که شهرت فراوان دارد، از جوانی حکایت می‌کند که در قرن چهارم میلادی می‌زیسته است. در آن روزگار دوشیزگان تنگدست به سبب نداشتن چهیزه از رفتن به خانه بخت محروم می‌ماندند. شبی از شبها "سانتا کلوز"، کیسه‌هایی را از زربانهاشته می‌کند و پنهانی از راه دودکش بخاری به خانه دخترکان دم‌بخت می‌ریزد و آنان نیز به مدد این عمل "سانتا کلوز"، چهیزی گرد آورده و به خانه شوهر می‌روند. از همین روست که "سانتا کلوز" مظهر هدایایی می‌شود که بطور پنهانی گرد می‌آیند.

به هر روی، افسانه "بابا زمستان" از زمانهای بسیار دور در خاور زمین نیز معروف بوده است.

"بابا زمستان" کنونی و "حاجی پیروز" ایرانیان تشابه فراوانی با یکدیگر دارند. البته اختلافاتی میان این ۲ وجود دارد که زائیده شرایط زمانی و مکانی اعصار متفاوت است. در کنار این آیین‌ها، اعمال مذهبی نیز که خود شامل قرائت کتاب مقدس و روزه داری می‌شوند توسط ارامنه به جا آورده می‌شوند.

این همه در کنار همدلی حاکم بین تمام ایرانیان که فارغ از نوع اعتقاداتشان در میلاد پیام آور آشتی به شادمانی می‌پردازند یادآور سنت کهنی است که سالیان سال پاس داشته می‌شود.

منابع: اعیاد کلیسای ارمنی: اسقف اعظم آرداک مانوکیان پژوهش‌های ایرانی: رضا مدادی غیاث‌آبادی

تولد امام هشتم شیعیان؛

روز سربازان گمنام

رضانی ضمن تاکید بر لزوم تعامل میان سازمان حفاظت محیط زیست و کمیته ملی طبیعت گردی گفت: «برای تحقق در امر معرفی و شناسایی جاذبه‌های گردشگری با کمیته ملی طبیعت‌گردی به تعامل رسیده‌ایم.»

او افزود: «در حال حاضر برای محیط‌بانان اقدامات موثری در نظر داریم. برای نمونه می‌توان از افزایش ۳۰ تا ۷۰ درصدی حقوق آنها نام برد. البته در تلاشیم تا محیط‌بانان را از استخدام کشوری به استخدام لشکری انتقال دهیم تا براساس رده‌بندی، کار آنها جزو مشاغل سخت شمرده شود.»

رضانی علاوه بر بیان اینکه محیط‌بانان ما باید آموزش ببینند و در منطقه به عنوان کارشناس فعالیت کنند، گفت: «به زودی شرایطی را فراهم می‌کنیم تا تکلیف گارد ساحلی هرچه سریع‌تر تعیین شود.»

رییس اداره نظارت و بازرسی محیط زیست تصریح کرد: «ما در بحث حمایت از خانواده شهید و مجروح محیط‌بانان و نیز خرید تجهیزات انفرادی و پاسگاهی آنان گام‌هایی برداشته‌ایم. در حال حاضر انبار ۱۱ استان را از تجهیزات پر کرده‌ایم و ۲۰ محیط‌بان شهید را با رایزنی‌های لازم زیر پرچم بنیاد شهید قرار داده‌ایم.»

پس از صحبت‌های رضانی، تعدادی از برنامه‌های جنبی را پشت سر گذاشتیم تا اینکه مجری برنامه‌ها از سخنرانی «فاطمه واعظ جوادی»، ریاست سازمان حفاظت محیط زیست خبر داد. جوادی در ابتدای سخنرانی‌اش گفت: «ما توان پاسخ به زحمات شما محیط‌بانان را نداریم، اما از تلاش و کار سخت شما اطلاع داریم.»

رییس سازمان حفاظت محیط زیست از بیمه کل محیط‌بانان خبر داد و افزود: «با تلاش‌هایی که در معاونت مدیریت و توسعه صورت گرفته است بیمه کل محیط‌بانان کشور بالاخره روز گذشته امضا شد. همچنین از بازنشسته‌های محیط‌بان غفلت شده است. اما از امسال از این مردان گرامی نیز قدردانی می‌شود.»

رییس سازمان حفاظت محیط زیست اعلام کرد: «ما باید با جوامع محلی تعامل خوبی داشته باشیم و به این ترتیب محیط‌بانان ما باید با امر گردشگری طبیعی آشنا شوند تا نگرش نخبه‌بانی تغییر کند.»

در این مراسم از استان بوشهر به عنوان استان نمونه محیط زیست و همچنین از خانواده شهدا و جانبازان محیط‌بان و نیز محیط‌بانان نمونه قدردانی شد.

پرده اسلاید روی سن آرام آرام پایین خزید. فیلمی که از قبل تدارک دیده بودند روی پرده آمد. رقص گندم‌زار و طلوع ماه. عقابی از فراز درختان بر گستره سبز جنگل بال گشود تا شکاری به چنگ آورد و مردی که بر بلندای کوه ایستاده بود و دوربین شکاری می‌کشید بر پهنه دشت. و آغاز چنین بود؛ روز محیط‌بان مبارک باد.

از آن هنگام که امام هشتم شیعیان برای نجات جان آهوپی رمیده پا پیش گذاشت، ارزش حفاظت محیط زیست دوچندان به چشم آمد. به این ترتیب مسئولان سازمان محیط زیست از سال گذشته روز ولادت امام هشتم را روز محیط‌بان نامیدند.

وارد سالن اجتماعات پارک پردیسان شدیم. کمی زودتر از موعود آمده بودیم و هنوز اغلب صندلی‌ها خالی بود. کم‌کم بر تعداد بازدیدکنندگان افزوده شد. گرچه پس از آغاز برنامه، مجری اعلام کرد که رییس محترم جمهوری به دلیل مشغله نتوانسته در مراسم حاضر شود. پس از تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید و اعلام برنامه از سوی مجری، نوبت به سخنرانی رسید.

هنگامی که «اسماعیل رضانی» مدیر کل اداره نظارت و بازرسی سازمان حفاظت محیط زیست پشت تریبون شیشه‌ای آماده شد تا سخن آغاز کند، تمام صندلی‌های سالن پر بود. بسیاری از مسئولان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری نیز حضور یافته بودند.

رضانی پس از قدردانی از مقام والای محیط‌بان این گونه آغاز کرد: «رییس سازمان، خانم جوادی به ما اعلام کرده؛ تکلیف ماست که امکانات، تجهیزات و کمبودهای محیط‌بانان را حل و فسخ کنیم. امروز ۲۰۰ نفر به نمایندگی از ۳ هزار محیط‌بان کشور در این مراسم حضور دارند.»

رضانی چنین افزود: «محیط‌بانان نوک پیکان محیط زیست هستند. آنها جان خود را در راه حفاظت از محیط زیست فدا می‌کنند که نمونه‌اش غریب به ۱۰۰ شهیدی است که در این راه جانفشانی کرده‌اند. گرچه اغلب مدیران سازمان نیز سختی شرایط را به دوش می‌کشند و همگام با محیط‌بان در عرصه‌های طبیعی کار می‌کنند.»

رییس اداره نظارت و بازرسی سازمان حفاظت محیط زیست گفت: «یکی از دغدغه‌های ما بحث آموزش و تنویر افکار عمومی است. به این شکل تمام کشور را به همیاری محیط‌بانان می‌خوانیم و هدف‌مان آن است که ۷۰ میلیون ایرانی نگران محیط زیست کشورشان باشند.»